

1.8.2. Erantzun motak

Bi erantzun mota aurki daitezke erantzutegian: **zuzeneko erantzunak** lehenik eta **erantzun proposatuak** bestetik. Azken hauek, berriemaileak ez ditu berak eman lehen aldian, baina proposatu izan zaizkiolarik onartu ditu, eta herrikotzat jo. Erantzuna agertzen da berriemaileak berak eman duen forman.

Bigarren mota horretako erantzunak letra etzanetan eta aurrean izarñoa dutela agertzen dira erantzutegietan. Adibidez, 84220 galderan, Lemoan, bi erantzun jaso dira: [alkáte] eta [*eriko Búru]. Lehena zuzeneko erantzuna izan da, eta bigarrena, aldiz, erantzun proposatua.

1.8.3. Erantzunen forma

Erantzunak ortografia fonetikoan agertzen dira (ikus taula fonetikoa XXXI. orrialdean) eta ahalaz hizka emanak dira; esapide berezietan ez bada, ez da esaldirik agertzen erantzunen zerrendetan.

Erantzunak beren osoan, jaso bezala, utzi dira aldaketarik egin gabe. Bildu den adizkia osoki ez bazaio bilatzen zenari egokitzen, baina haren ezaugarriren bat gordetzen badu onartu egin da, forma markatuzat joz. Horrelakoetan forma markatua zela adierazteko (*mark.*) erantsi da parentesien artean erantzunaren gibelean. Adibidez, 80450 galderan, Alkotzen [igéltswa] (*mark.*) erantzuna ere agertzen da, erantzun hau bere aldaera mugatuan bildu delako.

Gerta liteke ere erantzun bat ikertzaileak zalantzazkotzat jo izana izatea; halakoetan erantzunaren ondoren "(?)" ikurra agertuko da (galdera-ikurra parentesi barruan). Adb. 83070 'quincallero / colporteur / hardwareman' galderan, Ezkurran [ārōpasaltzallé] erantzunari "(?)" ikurra ezarri zaio.

Erantzun gisa jaso dira azentuaz kanpo zerbait aldaketa zuten forma guztiak. Adibidez, berriemaileak bi erantzun eman dituelarik, forma batean sabaikari bat sartuz eta bestean ez, bi erantzunak bildu dira.

Kontuan har bedi, forma batek, markatua izanik edo ez, testuinguruaren arabera itxura desberdinak izan ditzakeela. Adibidez, lexema bateko hastapeneko leherkari ahostuna frikari bihurtu daiteke bokal baten ondotik, edo hastapeneko herskari ahostuna ahoskabe bihurtu daiteke herskari edo frikari ahoskabe baten ondoren. Ohar honek azentu kontuentzat ere balio izan dezake; izan ere, erantzutegian agertzen den erantzuna testuinguru batean emana izan da eta testuinguru horrek eragina izan dezake azentuan.

Bestalde, erantzunaren aldaera bat baino gehiago bildu izan denean, bildu diren guztiak ezarri dira erantzutegian, azentu desberdintasuna salbu. Horrela, irakurleak 83120 'castigar / punir / punish (to)' galderan, adibidez, Ikaztegietan erantzunaren bi aldaera elkarren ondoan kausituko ditu: [kastigatu] eta [kastiautu].

1.9. Mapak

Bi motatakoak izan daitezke galdera bateko mapak: handia, beti agertzen dena, eskuinaldeko orrialdean, eta txikia, batzuetan baizik agertzen ez dena, ezkerreko orrialdean, eskuineko aldean.

1.9.1. Mapa handia

Mapa handian moldatzaileak erantzunetan aurkitu dituen kontraste handienak agertzen dira.

Kontraste nagusi horiek koloreen bidez seinalatzen dira bereziki, baina muga jakin batekin: 16 kolore baino gehiago ezin daitezke balia, eta 12 kolore baliatuz

hasten dira kontrasteen agerrarazteko zailtasunak (askotan elkarri hurbilak diren erantzunak hurbileko koloreen bidez seinalatuak dira, baina joera hori ez da beti konplitu ahal izan).

Mapak, beraz, datuei egiten zaien irakurketa bati dagozkio bakarrik, eta nola eratuak izan diren gogoan izan behar du irakurleak, erantzunak sailkatzeko erabili diren urratsak, orain adierazten direnak, kontuan edukiz, bereziki.

1.9.2. Mapen eratzeko baliaturiko erantzunen sailkapena

Kontraste handienak agerrarazteko erantzunetan sailkapen bat egin du moldatzaileak:

- Erantzun hurbilak
- Lemak
- Superlemak

Erantzun hurbilak dira erantzun gisa agertzen diren formak, ortografia arruntetan transkribaturik. Hauetan azentuari dagokion informazioa galtzen da, eta ortografia arrunteko kodea baliatzen baita, beste zenbait informazio ere (ortografia arruntetan zeinu berezirik ez duten segmentuei dagokiena bereziki). Adibidez, 70010 galderan [gór] eta [yór] > "gor". Ikus transliterazio-taula.

Lemak erantzun hurbilak multzoka bilduz moldatzen dira. *Lema* hitzak adiera berezia hartzen du langintza honetan: erantzunak sailkatzerakoan egiten den lehen mailako multzokatzeari baitagozkio hemen lemak deitzen diren formak, edonolakoak izan daitezke. Sailkatze horretan baliatzen den abstrakzio-maila guztiz aldakorra izanik erantzunen arabera, ez da beti bilatu behar lexikografian *lema* hitzak duen ohiko adiera. Adibidez, *anka* eta *hanka* lema desberdinak izan daitezke.

Superlemak lemak multzoka bilduz osatzen dira abstrakzio-maila goratuz. Hauek mapen azpian ezkerreko aldean zerrendaturik agertzen dira, mapetako koloreak haien arabera banatzen direlarik.

Abstrakzio-maila desberdinak erabiltzen dira superlemetan ere, noiz nola. Adibidez, hainbat eremutan 'quincallero / colporteur / hardwareman' kontzepturako ondoko lemak jaso dira: *arropasaltzalle*, *arropasaltzalle*, *gausaltzaille* eta *etxeko saltzaille*. Aldaera hauek superlema batean bildu dira, eta (-)*saltzaille* forma eman zaio honi (ikus 83070 galdera). Hau da, superlema honek biltzen dituen erantzunak izan daitezke, edo *saltzaille* hutsik, edo *saltzaille* eta beste morfema bat, izan dadin aurrizkia edo lexema.

Kontuan izan behar du irakurleak, sailkatze horiek datuen interpretazio bati dagozkiola, eta haien araberrako itxura izaten dutela mapek. Mapen koloreak, beraz, ez dagozkio beti erantzun hurbil bati, eta ondorioz nahikoa desberdinak izan daitezke superlema beraren pean biltzen diren erantzunak. Hain zuzen horregatik aurkitzen da liburuaren hondarrean superlemen indexa.

Galdera askotan, erantzunen barriaduragatik, hamabost superlema eratu dira lema guztiak haietan sailkatu gabe. Horrelako kasuetan, sailkatu gabe gelditu diren lementzat, superlema mota berezi bat, bestelakoak deitua (eta beti kolore bera duena, esan nahi baitu gris, nabarra) sortu da. Hartan, beraz, hedadura handiagoko superlemetan sartzen ez diren gainerako formak biltzen dira eta haien zerrenda oharrean ematen da (ik. 1.9.5.).

1.9.3. Mapa handiaren oinarria eta koloreak

Galdera bakoitzari badagokio eskuineko orrialdean mapa bat, honen oinarria beti bera baita. Oinarri horretan inkesta-lekuen izenak laburduraren bidez adieraziak dira. Mapa handia esaten diogu horri, zeren mapa txikiago bat agertzen ahal baita ezkerreko orrialdean batzuetan.

Euskararen eremua estaltzen duen mapa horretan inkesta-lekuak agertzen dira beren arteko muga poligonalekin (ez geografikoak, ez administratiboak eta ez linguistikoak, baina Thiessen-en poligonoen bidez sortuak). Horrela inkesta-leku bakoitzak badu mapan eremu bat, artifiziala segurki, baina mapagintzako lanak

egiteko baliagarri gertatzen dena. Irakurleak, haatik, kontuan izan behar du sinplifikazio hori, eta gogoan atxiki erantzunak ez dagozkiola eremu bati, baina inkesta-leku zehatz bati.

Inkesta-leku bakoitzean hiru erantzun mapara daitezke: bi zuzeneko erantzun eta erantzun proposatu bakar bat.

Azken hauek biribil baten bidez seinalatzen dira, beste biak eremu guztia baliatuz:

- eremuko zola zehar marrarik gabe koloreztatua bada erantzun bakarra bildu da;
- eremu batean zolako kolorearekin batean zehar-marrak agertzen badira, bi erantzun gutxienik bildu dira eremu horri dagokion herrian. Zehar-marrek duten koloreari dagokio bigarren erantzuna.

Adibidez, inkesta-leku batean, Getarian, 'cestero / vannier / basket maker' adierazteko, *sestéro* eta *sestáintzallé* erantzun gisa bildu badira eta hango berriemaileak *otarregillé* eta *saskigillé* ere herriko forma gisa onartu baditu, herri hura mapan agertuko da *sestéro* erantzun hurbila sailkatua izan den superlemaren kolorearekin; *sestáintzallé* erantzuna sailkatua izan den superlemaren koloreko zehar marrekin, eta azkenik, biribil bat ere izanen da *otarregillé* erantzunari dagokion superlemaren kolorekoa (ikus 83080 galdera, Getaria).

Kolorerik gabe agertzen bada eremua, erantzunik zuzenik ez da bildu herri horretan.

Irakurlearen lagungarri, mapa gehienetan koloreez gain, mapa-moldatzaileak superlemak, lemak edo erantzunak idatzi ditu mapen gainean; ikus adibidez XI. liburukiko 1. mapa.

1.9.4. 'Mapan sartzen ez diren erantzunak' deitu laukia

Ezkerraldeko orrialdean, 'Mapan sartzen ez diren erantzunak' deitu laukia agertzen da batzuetan. Haren barnean agertzen dira herrika mapan sartu ahal izan ez diren erantzunak, zuzenekoak edo proposatuak. 83080 galdera harturik (2721. mapa), Urretxun hiru erantzun eman ditu lekukoak: *xéxteró*, *xextógillé* eta *otárragillé*; lehenak eta bigarrenak mapan tokia badute, baina hirugarrenak ez, zeren zuzeneko erantzun bi sartzen ahal baitira mapan. Getarian, berriz,

lekukoak emandako lehen erantzunaz gain beste bi berba proposatu zaizkio eta onartu ditu: *otárragillé* eta *saskigillé*. Lehen proposamenak mapan tokia du, baina bigarrenak ez; izan ere, erantzun proposatu bakarra sartzen ahal da mapan.

1.9.5. Legenda eta oharrrak

Mapa bakoitzaren pean agertzen da ezkerraldean, legenda; honen eskuinaldean, oharregia.

Legendan superlemen zerrenda aurkitzen da eta bakoitzari dagokion kolorea seinalatzen da.

Oharregian bi ohar mota bereizten dira. Lehenik datoz, ezkerraldean, ohar orokorrak deituak. Hauek galderari berari edo erantzunen sailkatzeari dagozkion oharrrak dira. Ohar etnolinguistikoak ere ager daitezke hor, baita bestelakoak deitu superlemari dagozkion erantzunak (ik. 1.9.2.). Gero, eskuinaldean, herrika emanak diren oharrrak; hauetan, lehenik inkesta-lekuaren izena agertzen da, eta ondotik oharra, maizenik transkribatzaileak edo lekukoak, gutxiagotan moldatzaileak, egin duena.

1.9.6. Mapa txikia

Erantzun zerrendaren orrialdean, eskuinaldeko beheko aldean agertzen da batzuetan *mapa txikia* deitua izan dena.

Mapa txikiaren helburua da galderari dagozkion aurkaritza nabarmenenak agerian ematea. Joera handi batzuen markatzeko da, beraz, maiz erantzun batzuk baizik kontuan hartzen ez direlarik. Mapa txiki hori ez da orotan egin, zerbait azpimarragarri gisa horretan azaltzekoa zena ikusi denean baino (ikus EHHA XI, 2.733. mapa, 84030 galderari dagokiona).